

Rumunský precedens: ústavnoprávne aspekty anulovania výsledku volieb v Slovenskej republike a suverenita volieb

Peter Matuška*

Abstrakt: Rozhodnutie rumunského ústavného súdu anulovať prvé kolo prezidentských volieb vyvolalo širokú polemiku nielen medzi politikmi, ale aj medzi odbornou verejnosťou. Cieľom príspevku je analyzovať toto rozhodnutie v kontexte podmienok slovenského ústavného práva. V prvej časti sa článok zameriava na kľúčové aspekty rozhodnutí rumunského ústavného súdu. V druhej časti analyzuje judikatúru slovenského Ústavného súdu a polemizuje či by bolo možné vydať obdobné rozhodnutie na Slovensku. V poslednej časti poukazuje na relevantnú judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva a definuje novú podmienku „suverenitu volieb“, ktorá má korene v materiálnom jadre ústavy.

Kľúčové slová: rumunské voľby, anulovanie, ústavný súd, suverenita, materiálne jadro, suverenita volieb

Úvod

„*Quis custodiet ipsos custodes?*“¹

Nedávne rozhodnutie rumunského ústavného súdu² o anulovaní výsledkov prvého kola prezidentských volieb vyvolalo búrlivú reakciu nielen od politických predstaviteľov,³ ale aj v odborných kruhoch⁴ a medzi občanmi Rumunska.⁵ Išlo do určitej miery o prelomové rozhodnutie nakoľko základom pre anulovanie volieb boli správy rumunskej Najvyššej

* JUDr. Peter Matuška, PhD., LL.M., katedra ústavného práva Právnickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave a Ministerstvo financií Slovenskej republiky. E-mail: peter.matuska@protonmail.com. ORCID: <https://orcid.org/0009-0005-1742-0962>. Článok vyjadruje osobné postoje a názory autora a nesmie byť stotožňovaný so stanoviskami Ministerstva financií SR. Autor by sa chcel poďakovať anonymným recenzentom za podnetné návrhy na doplnenie.

¹ „*Kto bude strážiť strážcov?*“ Juvenalus, Satire VI.

² Ide o rozhodnutie č. 32 rumunského ústavného súdu zo 6. decembra 2024, ktorým bolo zrušené prvé kolo prezidentských volieb konaných 24. novembra 2024.

³ Ako príklad je možné uviesť prejav amerického viceprezidenta J. D. Vance na Mníchovskej bezpečnostnej konferencii, (14 február 2025) ktorý sa vyjadril k predmetnému rozhodnutiu mimoriadne kriticky: „*Teraz, ako tomu ja dobre rozumiem, argument bol, že ruské dezinformácie zamorili rumunské voľby, ale požiadal by som svojich európskych priateľov, aby mali nejakú perspektívu. Môžete veriť, že je nesprávne, aby Rusko kupovalo reklamy na sociálnych médiách na ovplyvnenie vašich volieb. My si to myslíme. Môžete to odsúdiť aj na svetovej scéne. Ale ak môže byť vaša demokracia zničená niekoľkými stovkami tisíc dolárov digitálnej reklamy z cudzej krajiny, potom to [už] na začiatku nebolo príliš silné.*“ Dostupné z: <https://foreignpolicy.com/2025/02/18/vance-speech-munich-full-text-read-transcript-europe/>.

⁴ Benátska Komisia vydala tzv. *urgent report*. European Commission for Democracy through Law, Venice Commission, Issued on 27 January 2025, CDL-PI(2025)001-e, Urgent Report on the cancellation of election results by Constitutional Courts. Iné reakcie napr. VIORESCU, R. – VARELA, D. Constitutional analysis of the Judgment of the Constitutional Court of Romania no. 32/2024 Annuling the presidential elections. *European Journal of Law and Public Administration*, 2024. roč. 11 č. 2, s. 243–260; DUMITRAȘCU-ANTONIU, C. *Pristine Constitutional! On the dazzling illegality of Judgment no. 32/2024 of the Constitutional Court for annulling the entire electoral process*. [online] 3. marca 2025. Dostupné z: <https://ssrn.com/abstract=5162407>.

⁵ Reuters uvádzal desiatky tisíc účastníkov na demonstrácii 13 januára 2025. Romanian protesters demand cancelled presidential election should go ahead, January 13 Reuters [online]. Dostupné z: <https://www.reuters.com/world/europe/romanian-protesters-demand-cancelled-presidential-election-should-go-ahead-2025-01-12/>.

rady národnej obrany (CSAT) a riaditeľstva pre vyšetrovanie organizovaného zločinu a terorizmu (DIICOT).⁶ Inými slovami, nešlo o spochybnenie hlasovania *per se*, ale o spochybnenie volebného procesu následkom čoho prišlo aj k anulovaniu výsledku volieb a k posunutiu termínu ich konania.

Cieľom tohto článku je analýza predmetného rozhodnutia rumunského ústavného súdu a definovanie jeho možného dopadu na slovenské ústavno-právne realie. V článku sa taktiež zameriame na analýzu možností anulovania celoštátnych volieb v podmienkach Slovenskej republiky, a to najmä v kontexte existencie implicitného materiálneho jadra slovenskej ústavy. V záverečnej časti článok definuje slobodné voľby ako imanentnú súčasť demokratického zriadenia a poukazuje na pnutie medzi dvoma základnými princípmi a to prejavom vôle ľudu prostredníctvom volieb a potrebou zabezpečiť aby boli voľby slobodné a v súlade s ústavnými princípmi.

1. Rozhodnutie(a) rumunského ústavného súdu

V tejto časti sa zameriame na analýzu Rozhodnutia č. 32, ktorým boli anulované prezidentské voľby v decembri 2024. Taktiež sa zameriame na analýzu predchádzajúceho rozhodnutia z októbra 2024, kedy rumunský ústavný súd vytvoril nové kritérium pre potenciálnu kandidatúru do prezidentských volieb – bez explicitného zakotvenia v ústavnom texte.

1.1 Rozhodnutie anulovať volebný proces prezidentských volieb

Rumunská republika má v súčasnosti tzv. poloprezidentský model formy vlády kde je prezident volený v priamych voľbách občanmi.⁷ Prezident má vedúcu úlohu v zahraničných záležitostiach a zastupuje Rumunsko v Európskej rade.⁸ Prezidentské voľby v Rumunsku sú obdobne ako v prípade Slovenska dvojkoľové ak v prvom kole nezíska žiadny kandidát nadpolovičnú väčšinu.⁹

Kompetencie rumunského ústavného súdu sú zakotvené nielen v ústave, ale aj v zákone o organizácii Ústavného súdu a zákone o prezidentských voľbách. V rozhodnutí z roku 2019¹⁰ rumunský ústavný súd rozšíril svoju právomoc na celý volebný proces s odôvodnením, že normatívne ustanovenia iba označujú tie situácie, v ktorých má súd explicitnú a povinnú právomoc.¹¹ Právomoc ústavného súdu však nemožno obmedziť len na kontrolu

⁶ Dokumenty boli odtajnené a zverejnené 4 decembra 2024 vtedajším úradujúcim prezidentom Klausom Iohannisom.

⁷ Poloprezidentský systém vlády vznikol postupne, spočiatku na základe volebného zákona zo 14. marca 1990 a rokovacieho poriadku parlamentu prijatého po voľbách v máji 1990. Inštitucionálne ustanovenia volebného zákona a rokovacieho poriadku parlamentu následne vytvorili základ poloprezidentského vládneho systému zriadeného podľa novej ústavy, ktorá bola schválená v referende v decembri 1991. VERHEIJEN, T. Romania. In: ELGIE, R. (ed.). *Semi-Presidentialism in Europe*. Oxford: Oxford University Press, 1999 [online], Oxford Academic, 1. 11. 2003. Dostupné z: <https://doi.org/10.1093/0198293860.001.0001>. Pozri aj SELEJAN-GUTAN, B. *The Constitution of Romania, A Contextual Analysis*. London: Bloomsbury Publishing, 2016.

⁸ Pre porovnanie – Slovenskú republiku zastupuje predseda vlády.

⁹ V prípade Českej republiky zakotvuje čl. 56 ods. 2 „(2) Prezidentem republiky je zvolen kandidát, který obdržel nadpoloviční většinu platných hlasů oprávněných voličů. Není-li takový kandidát, koná se za čtrnáct dnů po začátku prvního kola volby druhé kolo volby, do kterého postupují dva nejúspěšnější kandidáti z prvního kola volby.“

¹⁰ Rozhodnutie č. 66 z 1. októbra 2019.

¹¹ KUTI, C. On Means and Ends: The Annulment of the Romanian Presidential Elections. In: *VerfBlog* [online]. 10. 12. 2024.

zákonnosti.¹² Súd judikoval, že má implicitnú právomoc nad celým procesom prezidentských volieb, ktorý sa spúšťa, keď zainteresované strany nemajú prístup k iným opravným prostriedkom v prípadoch porušenia zákona o prezidentských voľbách.¹³

Prezidentské voľby sa v Rumunsku konali 24. novembra 2024. Druhé kolo sa malo uskutočniť 8. decembra 2024, keďže žiadny kandidát nezískal v prvom kole absolútnu väčšinu. V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že Ústavný súd vydal v súvislosti s priebehom prvého kola prezidentských volieb dve rozhodnutia. Prvé rozhodnutie súviselo s podaním dvoch kandidátov, ktorí predložili 27. novembra Ústavnému súdu Rumunska žiadosť o anulovanie výsledkov prvého kola volieb. Základom ich sťažnosti bolo, že ostatní kandidáti porušili pravidlá financovania kampane a klamali voličov.

Ústavný súd 28. novembra rozhodol o prepočítaní všetkých odovzdaných hlasovacích lístkov v prvom kole a 2. decembra potvrdil výsledky prvého kola. Taktiež potvrdil organizáciu druhého kola v pôvodnom dátume 8. decembra. Ústavný súd svoje rozhodnutie oprel aj o skutočnosť, že prepočítanie odovzdaných hlasovacích lístkov neprinieslo rozdiel v konečnom poradí kandidátov.¹⁴

V tejto súvislosti je možné hovoriť o nie neobvyklom ústavnom prieskume zákonosti a ústavnosti volieb nakoľko prepočítanie hlasov, respektíve otázkach financovanie kampane sa opakovane vyskytujú aj vo volebných sťažnostiach pred slovenským Ústavným súdom.¹⁵

Rumunský Ústavný súd však 6. decembra anuloval výsledky volieb v dôsledku odtajnenia informácií rumunských spravodajských agentúr a ich zverejnenia 4. decembra 2024. Súd uviedol, že tieto informácie odhalili manipuláciu voličov a narušenie rovných príležitostí pre volebných konkurentov prostredníctvom netransparentného využívania digitálnych technológií a umelej inteligencie (AI) vo volebnej kampani v rozpore s volebnou legislatívou, ako aj narušenie volebnej súťaže prostredníctvom financovania volebnej kampane z neдекларovaných zdrojov vrátane online.

Toto rozhodnutie bolo tzv. *ex officio* kedy nešlo o konanie na základe návrhu.¹⁶ Súd svoje rozhodnutie založil na základe širokého kompetenčného ustanovenia, podľa ktorého „ústavný súd zabezpečí dodržanie postupu pri voľbe prezidenta Rumunska a potvrdí výsledky hlasovania“.¹⁷ V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že rozhodnutie o anulovaní výsledku volieb nesúvisí *stricto sensu* s priebehom hlasovania alebo procesom sčítania

¹² Ibidem.

¹³ Ibidem.

¹⁴ Treba poznamenať, že hlasy odovzdané v zahraničí nebolo možné prepočítať, pretože orgány ich nevrátili do dátumu zasadnutia súdu 2. decembra. Rumunský ústavný súd rozfal gordický uzol vyhlásením, že hlasy odovzdané v zahraničí nie je potrebné prepočítavať, keďže pôvodná sťažnosť sa týkala iba nezrovnalostí na troch domácich volebných miestnostiach, pričom sa zdržal vysvetlenia, prečo sa v prvom rade požadovalo úplné prepočítanie. Ibidem.

¹⁵ Pozri napr. PL. ÚS 16/2019 – sťažnosť proti financovaniu prezidentskej kampane. Pre parlamentné voľby pozri napr. PL. ÚS 11/2020 (sťažnosť koalície PS – Spolu žiadajúca prepočítanie hlasov) alebo PL. ÚS 10/2020 (sťažnosť strany Vlasť).

¹⁶ Tento zásah bol odôvodnený spoločným čítaním článkov 1 ods. 5, 142 ods. 1 a 146 písm. f) rumunskej ústavy. Podľa článku 142 ods. 1 má ústavný súd zabezpečiť nadradenosť rumunskej ústavy, pričom jej dodržiavanie je povinné podľa článku 1 ods. 5.

¹⁷ Článok 146 (f) rumunskej ústavy. V rumunskom zákone o voľbe prezidenta existuje aj konkrétnejšia norma, ktorá však nebola v rozsudku ústavného súdu spomenutá, a to ani *e contrario*: článok 52 tohto zákona podrobne upravuje zrušenie prezidentských volieb na žiadosť kandidátov. European Commission for Democracy through Law, Venice Commission, Issued on 27 January 2025, s. 4, supra note 4.

hlasov, ale zameriava sa na udalosti pred samotným hlasovaním, respektíve volebným dňom. Z tohto titulu je nutné rozlišovať medzi jednotlivými rozhodnutiami rumunského Ústavného súdu nakoľko samotné hlasovanie, respektíve prepočítanie hlasov neporušilo ústavné a zákonné požiadavky kladené voľby – čo napokon skonštatoval ústavný súd v prvom rozhodnutí z 28 novembra 2024.

Kľúčovým aspektom je teda *ovplyvňovanie voličov*, a to spôsobom a rozsahom, že dosiahlo intenzitu až ústavného porušenia.¹⁸ Ústavný súd taktiež identifikoval, že toto ovplyvňovanie voličov bol útok na suverenitu štátu Rumunsko v dôsledku externého ovplyvňovania volebného procesu, avšak nemenoval konkrétnu krajinu zodpovednú za toto konanie.¹⁹

Rozhodnutie súdu konštatovalo nielen nedostatočnú transparentnosť financovania kampane kandidáta Călina Georgescu, ale aj fakt, že Georgescu sa zapojil do manipulácie tým, že počas svojej kampane využíval „*netransparentné digitálne technológie porušujúce volebný kódex*,²⁰ ako aj *umelú inteligenciu*“.^{21, 22} Súd konštatoval:

- (i) zasahovanie do článku 81 rumunskej ústavy, nakoľko bol narušený slobodný a spravodlivý charakter prezidentských volieb;
- (ii) zásah do čl. 37 rumunskej ústavy, keďže manipulácia s platformami sociálnych médií znížila šance ostatných kandidátov, čo ovplyvnilo požiadavku rovnosti práva byť volený;
- (iii) širšie porušenie rumunského zákona 370/2004, keďže Georgescove videá nezobrazovali povinné značky volebného obsahu a nespĺňali požiadavky na zverejňovanie finančných informácií.²³

Ústavný súd uviedol, že vyššie uvedené konanie malo za následok porušenie princípu rovnakých príležitostí pre všetkých prezidentských kandidátov a zásah do princípu slobodných a spravodlivých volieb. V nadväznosti na vyššie uvedené je možné ešte uviesť, že rozhodnutie rumunského ústavného súdu bolo jednomyselné.

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ Predseda vlády Marcel Ciolacu, vyhlásil, že voľby boli po ruských zásahoch očividne zmanipulované. PATERNOSTER, T. – BREZAR, A. Romanian court cancels presidential election in unprecedented political earthquake. In: *Euronews* [online]. 6. 12. 2024. Dostupné z: <https://www.euronews.com/my-europe/2024/12/06/romanian-constitutional-court-blocks-presidential-run-off>.

²⁰ V tejto súvislosti treba uviesť, že internetová platforma, respektíve aplikácia Tik Tok nevyhovela požiadavkám Rumunska na odstránenie jeho obsahu. CARROZZINI, A. Shooting Democracy in the Foot?: The Romanian Constitutional Court's Annulment of Presidential Elections. In: *VerfBlog* [online]. 13. 12. 2024. Dostupné z: <https://verfassungsblog.de/shooting-democracy-in-the-foot/>.

²¹ KUTI, C. *On Means and Ends: The Annulment of the Romanian Presidential Elections*, supra note 11.

²² Európska komisia začala 17. decembra formálne konanie proti spoločnosti TikTok pre podozrenie z porušenia zákona EÚ o digitálnych službách (DSA) v súvislosti s jej povinnosťou posúdiť a zmierniť riziká spojené s integritou volieb a v súvislosti s rumunskými prezidentskými voľbami. EUROPEAN COMMISSION. *Commission opens formal proceedings against TikTok on election risks under the Digital Services Act* [online]. 17. 12. 2024. Dostupné z: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/news/commission-opens-formal-proceedings-against-tiktok-election-risks-under-digital-services-act>; ARMANGAU, R. European Commission opens probe against TikTok over Romanian election, *Euronews* [online]. 17. 12. 2024. Dostupné z: <https://www.euronews.com/my-europe/2024/12/17/european-commission-opens-probe-against-tiktok-over-romanian-election>.

²³ Skutočnosť, že Georgescu deklaroval nulové výdavky na kampaň Stálemu volebnému orgánu ďalej zdôraznila riziko potenciálnej podpory zo strany zahraničných aktérov. CARROZZINI, A. *Shooting Democracy in the Foot?: The Romanian Constitutional Court's Annulment of Presidential Elections*.

Ústavný súd postavil rozhodnutie na ústavných princípoch, a to najmä na skutočnosti, že voľby by mali byť slobodné, spravodlivé a transparentné v ústavnej demokracii riadenej právnym štátom; teda k hodnotám, ktoré Rumunsko dodržiava podľa článku 1 ods. 3 ústavy a preto je povinné ich chrániť.²⁴ Slobodný a spravodlivý charakter volieb je tiež povinný podľa článku 2 ods. 1 rumunskej ústavy, aby sa zabezpečilo, že rumunský ľud môže vykonávať svoju suverenitu a voľiť svojich zástupcov. Rumunské verejné orgány majú teda pozitívnu povinnosť predchádzať zasahovaniu do volebného procesu.²⁵

Predmetný rozsudok rumunského ústavného súdu je pozoruhodný z viacerých aspektov. Právo rozhodnúť *ex officio* v prípade prezidentských volieb nie je explicitne stanovené v ústave – na rozdiel od iných konaní – a táto právomoc má základ v prechádzajúcej judikatúre samotného ústavného súdu.²⁶ Ešte viac pozornosti si však vyžaduje rozhodnutie anulovať celý volebný proces vedúci k uskutočneniu prvých prezidentských volieb a nie iba samotný výsledok. Tento fakt je úzko spätý s charakterom protiústavného konania, ktoré sa odohrávalo *pred* uskutočnením samotného hlasovania. Súd týmto spôsobom potvrdil existenciu určitej formy dvojúrovňového hodnotenia volieb a to konkrétne na zákonné a ústavné aspekty. Zatiaľ čo zákonné aspekty sú presne definované napr. vo volebnom zákone tak ústavné aspekty je nutné vnímať skrz ustanovenia ústavy ako súbor hodnôt, ktoré sú imanentné pre volebný proces ako taký.

1.2 Rozhodnutie o vytvorení novej podmienky kandidovať

Rozhodnutie o anulovaní prezidentských volieb je v histórii Rumunska bezprecedentné, avšak ústavný súd prejavil silnú angažovanosť v procese už svojím predchádzajúcim rozhodnutím o nepovolení kandidatúry Dian Șoșoacă.²⁷ Podľa článku 31(1) zákona č. 370/2004, ktorý upravuje voľbu prezidenta Rumunska, majú voliči²⁸ právo napadnúť registráciu kandidáta na Ústavnom súde.²⁹ V dovtedajšej praxi sa Ústavný súd v konaniach o povolení kandidatúry sústredil iba na preskúmavanie kritérií ako je vek a dostatočný počet podpisov, avšak tento postup sa signifikatne zmenil 5. októbra 2024, keď súd v skrátrenom sedemčlennom zložení rozhodol zrušiť kandidatúru Dian Șoșoacă.³⁰

Ústavný súd v predmetnom rozhodnutí definoval, že Ústava ako taká predstavuje obranu proti akýmkoľvek svojvoľným, anarchistickým, extrémistickým či utlačateľským tendenciám, podkopávajúcim samotnú podstatu identity³¹ rumunského ľudu, vybudovanú a založenú na myšlienke demokracie a právneho štátu.³² Rumunský prezident má predsta-

²⁴ Ibidem.

²⁵ Ibidem.

²⁶ KUTI, C. *On Means and Ends: The Annulment of the Romanian Presidential Elections*, *supra* note 11.

²⁷ Rozhodnutie č. 2 vydal rumunský ústavný súd dňa 5. októbra 2024.

²⁸ Článok 31 priznáva aktívnu legitímáciu pre kandidátov, politické strany, organizácie občanov patriacich k národnostným menšinám, politické koalície, volebné koalície a voličov napadnúť registráciu alebo zamietnutie registrácie kandidátur alebo volebných značiek podľa okolností. Námietky sa podávajú písomne a podávajú sa Ústavnému súdu.

²⁹ CORNEA, R. *Romanian Militant Democracy in Action: Shielding Democracy from Subversion and Annuling the Elections*. In: *VerfBlog* [online]. 1. 4. 2025. Dostupné z: <https://verfassungsblog.de/romanian-militant-democracy-in-action/>.

³⁰ IANCU, B. *Militant Democracy and Rule of Law in Three Paradoxes: The Annulment of the Romanian Presidential Elections*. *The Hague Journal on the Rule of Law*. 2025, s. 14.

³¹ K otázkam identity, respektíve ústavnej identity pozri aj GOGOASE, E.-L. *The Authoritarianism of the Head of State – A Distinctive Mark of the Romanian Constitutional Identity*. *Romanian Journal of Comparative Law*. 2022, Vol. 13, No. 2, s. 331–410.

³² Bod 33. PREUSS, O. *Lid versus (rumunský) Ústavní soud*. *Jurisprudence*. 2025, č. 1, s. 2.

vovať garanta týchto práv a preto popieranie, respektíve narušovanie týchto zásad je prejavom odmietnutia samotnej ústavy a konštitucionalizmu, respektíve právneho štátu.³³

Výsledkom tohto postupu ústavného súdu bolo vytvorenie novej podmienky kandidatúry, ktorú nepozná ani rumunská ústava ani volebný zákon.³⁴ Podmienky pre kandidatúru boli rozšírené o formálne a vecné, pričom druhá kategória bola ďalej rozdelená na „všeobecné“ a „osobitné“.³⁵ Všeobecné podmienky sú definované ako lojalita voči Ústave a jej axiológii podľa článku 1 (3): demokracia, právny štát, ľudská dôstojnosť atď.³⁶

V tejto situácii je možné hodnotiť postup rumunského ústavného súdu ako mimoriadne aktívny a je nutné konštatovať, že článok 146 rumunskej ústavy interpretoval veľmi extenzívne.³⁷ Postup rumunského ústavného súdu označujú viacerí autori ako situáciu spadajúcu pod rámec tzv. militantnej demokracie.³⁸

1.3 Dopady rozhodnutia(i) rumunského ústavného súdu

V tejto súvislosti je nutné zdôrazniť, že rozhodnutie rumunského ústavného súdu zo 4 decembra 2024 je možné vnímať aj v kontexte úvah, či môžu konať ústavné orgány mimo explicitného legislatívneho rámce v prípade tzv. ústavnej núdze. Dienstbier uvádza dve základné podmienky pre ústavnú núdzu a to prvú ak v objektívnej realite nastali také skutkové okolnosti, ktorých všeobecnú, určitú, ale zároveň situačno-špecifickú normatívnu úpravu ústavné zákony výslovne neobsahujú a druhú podmienku, ktorá spočíva totiž na všeobecne akceptovateľnom zaujatí stanoviska o nevyhnutnosti (nutnosti) prijatia normatívneho riešenia na podklade existujúcej ústavy.³⁹

Je možné vysloviť úvahu, že zo strany rumunského ústavného súdu prišlo k naplneniu týchto podmienok a preto vydal rozhodnutie o anulovaní prvého kola prezidentských volieb aj napriek skutočnosti, že nemal explicitnú oporu v ústavnom texte pre tento krok. Z pohľadu ústavného súdu nebolo možné iným spôsobom prikrčiť k realizácii svojej kompetencie ako v zmysle čl. 146 rumunskej ústavy nakoľko sa už (minimálne podľa svojho subjektívneho uváženia) nachádzal v ústavnej núdzi. Toto je podložené skutočnosťou, že samotný rumunský ústavný súd potvrdil svojim prvým rozhodnutím výsledok prvého kola.

³³ Body 36–37. Ibidem.

³⁴ Ibidem.

³⁵ IANCU, B. *Militant Democracy and Rule of Law in Three Paradoxes: The Annulment of the Romanian Presidential Elections*, s. 14, supra note 30.

³⁶ Ibidem.

³⁷ Pre diskusiu či už nešlo o konanie o konanie *ultra vires* pozri aj MERCESCU, A. The Romanian Constitutional Court doing “militant democracy” (twice and more to come). *Journal of Contemporary Central and Eastern Europe* [online]. 2025, roč. 33, č. 1, 251–261. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/25739638.2025.2482401>.

³⁸ IANCU, B. *Militant Democracy and Rule of Law in Three Paradoxes: The Annulment of the Romanian Presidential Elections*; PREUSS, O. Lid versus (rumunský) Ústavný súd, s. 1; CORNEA, R. *Romanian Militant Democracy in Action: Shielding Democracy from Subversion and Annuling the Elections*. MERCESCU, A. *The Romanian Constitutional Court doing “militant democracy” (twice and more to come)*, s. 251–261. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/25739638.2025.2482401>; IANCU, B. *Romanian Militant Democracy and the Time Machine*. *VerfBlog* [online]. 13. 3. 2025. Dostupné z: <https://verfassungsblog.de/romanian-militant-democracy-and-the-time-machine/>; K diskusii o militantnej demokracii pozri aj MATUŠKA, P. Koncept militantnej demokracie. In: *COMENIUS časopis* [online]. 20. 7. 2017. Dostupné z: <https://comenius.casopis.flaw.uniba.sk/2017/07/20/koncept-militantnej-demokracie/>. PUŠKÁROVÁ, E. Teoretické východiská konceptu militantnej demokracie. *Právny obzor*. 2016, roč. 99, č. 4, s. 331–352.

³⁹ DIENSTBIER, J. *Teorie mimořádného vládnutí*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2024, s. 101–102.

V neposlednom rade je potrebné uviesť, že anulovanie volebného procesu prvého kola prezidentských volieb viedlo k predĺženiu funkčného obdobia dovtedajšieho prezidenta nad obvyklé päťročné obdobie, ktoré končilo 21. decembra 2024 t. j. do okamihu kým novozvolený prezident nezložil sľub.⁴⁰ Rumunský ústavný súd uviedol: „Vzhľadom na zložitost a trvanie volebných príprav potrebných po vynešení tohto rozhodnutia súd dospel k závere o uplatniteľnosti ustanovení článku 83 ods. 2 ústavy, podľa ktorého prezident Rumunska vykonáva svoje funkčné obdobie, kým novozvolený prezident nezloží prísahu.“⁴¹ Samotné rozhodnutie ústavného súdu predĺžiť mandát prezidentovi nemalo explicitnú oporu v ústavnom texte nakoľko ten pozná len dva dôvody pre predĺženie mandátu prezidenta a to prostredníctvom zákona v prípade vojny alebo katastrofy. Toto rozhodnutie je samo o sebe kontroverzné nakoľko rumunský ústavný systém obsahuje možnosti aby funkcia prezidenta bola dočasne vykonávaná predsedom senátu⁴² – čo sa napokon aj stalo, keďže rumunský prezident Iohannis napokon abdikoval 10 februára 2025 t. j. deň predtým, ako sa malo hlasovať o jeho impeachmente v súvislosti s predĺžením jeho mandátu do mája 2025.⁴³

Georgescu sa po anulovaní výsledku volieb taktiež obrátil na Európsky súd pre ľudské práva, avšak ten zamietol jeho sťažnosť.⁴⁴ Georgescu nemohol kandidovať v opakovaných voľbách a to na základe rozhodnutia ústredného volebného úradu, ktorý 5. marca 2025 zamietol Georgescuovu registráciu ako kandidáta na májové prezidentské voľby.⁴⁵ Vo svojom rozhodnutí sa úrad odvolával na predchádzajúce rozhodnutie kedy zakázal kandidovať kandidátke Diana Șoșoacă⁴⁶ a aj vyššie citované rozhodnutie o anulovaní výsledku

⁴⁰ SELEJAN-GUTAN, B. The Second Round that Wasn't: Why The Romanian Constitutional Court Annulled the Presidential Elections. In: *VerfBlog* [online]. 12. 7. 2024. Dostupné z: <https://verfassungsblog.de/the-second-round-that-wasnt/>.

⁴¹ Ide o rozhodnutie č. 32 rumunského ústavného súdu zo 6. decembra 2024, ktorým bolo zrušené prvé kolo prezidentských volieb konaných 24. novembra 2024. Bod 22.

⁴² Rumunský ústavný súd v utorok 11. februára rozhodol, že úrad prezidenta Rumunska sa uvoľní 12. februára po rezignácii Klausu-Werneru Iohannisa. V rozhodnutí súdu sa uvádza, že uvoľnenie prezidentského úradu predstavuje dôvod na dočasné vedenie prezidentského úradu s účinnosťou od 12. februára 2025. V dôsledku rezignácie prevzal dočasný prezidentský úrad predseda Senátu Ilie Bolojan. Rozhodnutie prijal Ústavný súd jednomyselne. Podľa Ústavy má dočasný prezident určité obmedzenia svojich právomocí. Zastupuje rumunský štát na domácej aj medzinárodnej úrovni, vyhlasuje zákony a môže požiadať o ich opätovné preskúmanie, môže predkladať zákony Ústavnému súdu na preskúmanie, môže adresovať správy parlamentu, vyhlásiť výnimočný stav so súhlasom parlamentu, vymenúva a odvoláva ministra na návrh premiéra, koná ako najvyšší veliteľ ozbrojených síl a môže sa zúčastňovať zasadnutí vlády. Nemôže však rozpustiť parlament, iniciovať referendum ani sa obracať na parlament s politickými otázkami.

⁴³ PHILLIPS, A. – THORPE, N. Romania president resigns after impeachment pressure over cancelled vote. In: *BBC.com* [online]. 10. 2. 2025. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/articles/c3w805xjg1xo>.

⁴⁴ Súd vyhlásil sťažnosť vo veci Călin Georgescu proti Rumunku za nepripustnú. Súd rozhodol, že vzhľadom na ústavnú štruktúru Rumunska neexistuje žiadny náznak toho, že by právomoci prezidenta Rumunska boli také, že by túto funkciu robili súčasťou zákonodarného zboru žalovaného štátu v zmysle článku 3 Protokolu č. 1 k Dohovoru, ktorý zaručuje právo na slobodné voľby. Preto sťažnosť vznesenú v tejto súvislosti zamietol. Ešte pred rozhodnutím v merite ESLP odmietol dňa 21. januára 2025 vydať v tejto veci predbežné opatrenia, ako o to požiadal Georgescu. *Călin Georgescu v. Romania* (application no. 37327/24) rozhodnutie zo dňa 06.03.2025.

⁴⁵ Ústredný volebný úrad sa pri každých voľbách nanovo vytvára a skladá sa z 5 sudcov Najvyššieho súdu a kasačného súdu, predsedu a viceprezidenta Stáleho volebného orgánu a maximálne 10 členov politických strán (tentoraz 7). CORNEA, R. *Romanian Militant Democracy in Action: Shielding Democracy from Subversion and Annuling the Elections*, supra note 29.

⁴⁶ Kandidátka bola taktiež odmietnutá aj pri registrácii na prezidentské voľby v roku 2025. Rozhodnutie bolo použité na zdôraznenie požiadavky na oprávnenosť obrana demokracie. Kandidát musí súdu preukázať nielen splnenie formálnych predpokladov (35 rokov, žiadne trestné odsúdenia, 200 000 podporných podpisov atď.), ale aj dodržiavanie ústavných hodnôt zakotvených v článku 1 (3) ústavy, hodnôt odrážaných v právnych systémoch „veľkej európskej rodiny“. IANCU, B. *Romanian Militant Democracy and the Time Machine*.

prvého kola.⁴⁷ Toto rozhodnutie nepovolí kandidatúru Georgescuovi potvrdil aj rumunský ústavný súd.⁴⁸ V máji 2025 sa uskutočnilo druhé kolo opakovaných prezidentských volieb v ktorých zvíťazil Nicușor Dan, ktorý získal 53,6% a porazil Georgea Simiona.⁴⁹

V ďalšej časti sa zameriame na slovenské ústavné princípy, ktoré by bolo kľúčové pri posudzovaní analogickej situácie v podmienkach slovenského ústavného práva.

2. Slovenské ústavnoprávne reálie anulovania volieb

Slovenská republika nemá zatiaľ priamu skúsenosť so zrušením volieb konajúcich sa na celoštátnej úrovni.⁵⁰ Úspešné boli sťažnosti iba v prípade volieb do samosprávy.^{51, 52} Pre účely tohto článku nie je podstatné rozlišovanie medzi prezidentskými a parlamentnými voľbami, ale skôr zameranie sa na ich spoločné črty t. j. ide o celoštátne voľby s jedným volebným obvodom. V prípade prezidentských volieb je odlišujúci znak možné konanie druhého kola, avšak z pohľadu ústavnoprávnych aspektov ako je priamosť, tajnosť, rovnosť a všeobecnosť nejde o aspekt, ktorý by znemožňoval analógiu.

Obdobne ako v prípade Rumunska je možné hovoriť o dvoch rovinách ochrany volieb a to v rovine zákonnej a ústavnoprávnej.⁵³ Toto dvojúrovňové zabezpečenie volieb sa premieta aj do zákonného ustanovenia a to konkrétne § 156 zákona 314/2018 o ústavnom súde, ktorý zakotvuje *„Účelom konania vo volebných veciach je napraviť prípadnú neústavnosť alebo nezákonnosť napadnutých volieb, a tým zabezpečiť slobodnú súťaž politických síl.“*⁵⁴

⁴⁷ Vzhľadom na jeho podvodné správanie v zrušených voľbách v roku 2024, kde deklaroval 0 lei ako svoj rozpočet na kampan, čo viedlo k závažnému znehodnoteniu volieb, úrad zistil, že Georgescu porušil svoju povinnosť brániť demokraciu. Georgescuovo odvolanie na Ústavný súd bolo zamietnuté rozhodnutím č. 7 z 11. marca 2025.

⁴⁸ Na záver je možné ako *obiter dictum* uviesť, že Georgescu ohlásil ukončenie politickej kariéry a stiahnutie sa z politiky. GIORDANO, E. Anti-NATO Romanian ultranationalist Călin Georgescu retires from politics. In: *Politico* [online]. 27. 5. 2025. Dostupné z: <https://www.politico.eu/article/pro-russian-calin-georgescu-steps-down-from-romanian-politics-ultra-nationalist/>. Rumunská prokuratúra v 16 septembra 2025 obžalovala bývalého pravcového prezidentského kandidáta Calina Georgescua zo šiestich bodov obžaloby vrátane spoluúčasti na podkopávaní ústavného poriadku, šírenia nepravdivých informácií a založenia antisemitskej organizácie. Generálny prokurátor Alex Florenta na tlačovej konferencii povedal, že Georgescu bol tiež „beneficiantom z ruských hybridných vojnových akcií“, ktoré zahŕňali kybernetické útoky na kľúčové inštitúcie, dezinformačné kampane a agresívnu propagáciu na sociálnych sieťach, pričom väčšina z nich bola vytvorená pomocou umelej inteligencie. Dostupné z: <https://balkaninsight.com/2025/09/16/romania-indicts-right-wing-former-presidential-candidate-calin-georgescu/>.

⁴⁹ DIACONESCU, A. – BARABAS, P. – BREZAR, A. Romania's pro-West candidate Nicușor Dan wins presidential election in dramatic comeback. *Euronews* [online]. 18. 5. 2025. Dostupné z: <https://www.euronews.com/my-europe/2025/05/18/nicursor-dan-leading-in-romania-crucial-presidential-elections-exit-polls-project>.

⁵⁰ Rozhodnutia zrušiť výsledok volieb bolo opakovane prijaté na úrovni komunálnych volieb. Z nedávnych rozhodnutí pozri napr. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky, 14Svp/2/2023 zo dňa 20 júna 2023.

⁵¹ Bližšie pozri aj OROSZ, L. – SVÁK, J. a kol. *Ústava Slovenskej republiky. Komentár. Zväzok II*. Bratislava: Wolters Kluwer, 2022, s. 490–491.

⁵² V prípade Českej republiky pozri aj FERFECKÝ, J. – SCHEUER, J. – ŠÍP, J. Volby do obecných zastupiteľstiev 2018 – analýza volební judikatury krajských súdů. *Časopis pro právní vědu a praxi*. 2020, č. 1, s. 71–94. Dostupné z: <https://doi.org/10.5817/CPVP2020-1-5>. Dostupné tiež z: <https://journals.muni.cz/cvp/article/view/12592>.

⁵³ V rámci posudzovania zákonnosti volieb ÚS SR neposudzuje súlad volebného procesu len s volebnými zákonmi *par excellence*, za ktoré možno označiť volebný kódex a zákon o volebnej kampani, ale aj súlad so všetkými ostatnými zákonmi týkajúcimi sa volieb. Porovnaj OROSZ, L. – MOLEK, P. – SVÁK, J. – ŠIMÍČEK, V. Volebné právo a súdny priebeh volieb v Českej republike a Slovenskej republike, s. 371. Navštívené cez DOMIN, M. Mal by Ústavný súd zasahovať do výsledkov volieb aj po neprimerane dlhej dobe? Legalita vs. právna istota. In: *Bratislavské právnické fórum 2020. Princíp právneho štátu ako súčasť materiálneho jadra ústavy*. Bratislava: Právnická fakulta UK, 2020, s. 123. Dostupné z: https://www.flaw.uniba.sk/fileadmin/praf/BPF/2020/ZBORNI_K_BPF_U_STAVKO_2020_-final.pdf.

⁵⁴ Úst. § 156 zákona o ústavnom súde.

Postavenie slovenského ústavného súdu vo volebných veciach je do značnej miery obdobné ako v prípade rumunského ústavného súdu. Právomoc ústavného súdu vo volebných veciach je determinovaná čl. 129 ods. 2 ústavy „*Ústavný súd rozhoduje o ústavnosti a zákonnosti volieb prezidenta Slovenskej republiky, volieb do Národnej rady Slovenskej republiky a volieb do Európskeho parlamentu.*“⁵⁵ Ústavný súd rozhoduje vo volebných veciach v pléne.⁵⁶ Kompetenciu Ústavného súdu vo volebných veciach je nutné vnímať v spojení s čl. 30, ktorý zakotvuje aktívne a pasívne volebné právo. Podľa § 163 zákona o ústavnom súde Ústavný súd môže

- a) vyhlásiť voľby za neplatné,
- b) zrušiť napadnutý výsledok volieb,
- c) zrušiť rozhodnutie volebnej komisie a vyhlásiť za zvoleného toho, kto bol riadne zvolený,
- d) návrhu na začatie konania nevyhovieť.

Ústavný súd sám označuje svoju judikatúru v oblasti možnosti zrušenia volieb za ustálenú, čo napokon skonštatoval aj v rozhodnutí PL. 11/2020: „*Podľa stabilizovanej judikatúry ústavného súdu (PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 5/03, PL. ÚS 82/07) právomoc ústavného súdu zrušiť výsledok volieb alebo vyhlásiť voľby za neplatné podľa § 163 ods. 1 zákona o ústavnom súde sa uplatní len vtedy, ak k porušeniu zákona dôjde spôsobom ovplyvňujúcim slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Na uplatnenie tohto oprávnenia ústavného súdu sa však vyžaduje hrubé alebo závažné porušenie, prípadne opätovné porušenie zákonov upravujúcich prípravu a priebeh volieb. Každé porušenie volebného zákona nevyvoláva nevyhnutne neplatnosť volieb. Ústavný súd každý prípad posudzuje materiálne, prihliada pritom na účel a zmysel volebného zákona, ako aj na princípy uznávané demokratickými štátmi. Neplatnosť volieb môže spôsobiť len také porušenie volebného zákona, ktoré už spochybňuje výsledky volieb a ktoré odôvodnene vyvoláva pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledky sú prejavom skutočnej vôle voličov (PL. ÚS 62/07, PL. ÚS 20/2011, PL. ÚS 6/2015).*“

Slovenská právna úprava v spojení s judikatúrou teda pozná podmienky pre anulovanie volieb. Ústavný súd pripustil aj zrušenie volieb v tzv. prípravnej fáze volieb t. j. pred vykonaním samotného hlasovania a sčítania odovzdaných hlasov.⁵⁷ V rozhodnutí PL. ÚS 50/1999 uviedol:

„[...] *potom vyplýva záver, že ústavný súd by mal skúmať ústavné a zákonné predpoklady konkrétnych volieb odo dňa vyhlásenia tohto rozhodnutia v Zbierke zákonov Slovenskej republiky do oficiálneho vyhlásenia výsledku volieb. Skúma sa ústavnosť a zákonnosť prípravnej fázy volieb (do otvorenia volebných miestností), ako aj splnenie podmienok ústavnosti a zákonnosti samotných volieb (napr. tajnosť hlasovania, všeobecnosť, rovnosť a priamosť volebného práva a pod.). Porušenie ústavnosti a zákonnosti v prípravnej fáze volieb môže mať za následok iba vyhlásenie volieb za neplatné (§ 63 ods. 1 písm. a) zákona o ústavnom súde). Naproti tomu vo fáze samotných volieb porušenie ústavnosti a zákonnosti môže mať za následok tak vyhlásenie volieb za neplatné, ako aj zrušenie výsledku volieb podľa § 63*

⁵⁵ Toto ustanovenie sa novelizovalo prijatím ústavného zákona 422/2020. Vytvorením Najvyššieho správneho súdu sa preniesla časť volebnej agendy v oblasti volieb do orgánov územnej samosprávy z ústavného súdu na novovytvorený Najvyšší správny súd. Pozri aj čl. 142 ods. 2 písm. a) Ústavy.

⁵⁶ Čl. 131 ods. 1 Ústavy.

⁵⁷ OROSZ, L. – SVÁK, J. a kol. *Ústava Slovenskej republiky. Komentár. Zväzok II.*, s. 491, supra note 51.

ods. 1 písm. b) zákona o ústavnom súde. V prípade, keď boli zistené také závažné ústavné, resp. zákonné nedostatky, ktoré nie je možné kvantifikovať z hľadiska správnosti výsledku, prichádza do úvahy záver o neplatnosti volieb.“

Zrušenie volieb v dôsledku závažných pochybení v tzv. prípravnej fáze nie je obdobné so zrušením výsledku volieb. Vyhlásenie volieb za neplatné je spojené s potrebou vyhlásiť nové voľby.^{58, 59} Ústavný súd v predmetnom judikáte PL. ÚS 50/1999 taktiež zdôraznil: „Právomoc ústavného súdu zrušiť výsledok volieb alebo vyhlásiť voľby za neplatné podľa § 63 ods. 1 zákona o ústavnom súde sa uplatní len vtedy, ak k porušeniu zákona dôjde spôsobom ovplyvňujúcim slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Na uplatnenie tohto oprávnenia ústavného súdu sa však vyžaduje hrubé alebo závažné porušenie, prípadne opätovné porušenie zákonov upravujúcich prípravu a priebeh volieb.“

Sumarizujúc vyššie uvedené je možné konštatovať, že judikatúra ústavného súdu pripúšťa anulovanie volieb, respektíve vyhlásiť voľby za neplatné aj z dôvodov, ktoré sa odohrajú výlučne pred samotným hlasovaním.

V ďalšej časti sa zmeriame jednotlivito na viaceré ústavnoprávne aspekty nachádzajúce sa v rozhodnutí rumunského ústavného súdu a podrobíme analýze relevantné rozhodnutia ústavného súdu a legislatívu.

3. Aspekty vyhlásenia volieb za neplatné v podmienkach Slovenskej republiky

Rozhodnutie rumunského ústavného súdu otvorilo viaceré otázky ohľadom možnosti „inšpirácie“ sa inými ústavnými súdmi naprieč Európskou úniou. V tejto časti sa zameriame na analýzu jednotlivých prvkov rozhodnutia a otázku, či by bolo možné aby obdobné rozhodnutie vydal slovenský ústavný súd.

3.1 Predĺženie volebného obdobia prezidenta

V prípade rozhodnutia rumunského ústavného súdu prišlo nielen k anulovaniu volebného výsledku, ale aj k predĺženiu funkčného obdobia prezidenta a to až do mája 2025. Ako bolo uvedené vyššie, rumunská ústava explicitne takúto možnosť nepripúšťa nakoľko ustanovuje možnosť predĺženia iba „v prípade vojny alebo katastrofy“.⁶⁰

Pre účely nasledujúcej časti nie je smerodajný fakt, že v prípade Rumunska ide o polo-prezidentský systém, zatiaľ čo Slovenská republika má parlamentnú formu vlády.⁶¹ V prípade Slovenska existuje jediná výnimka explicitne pripúšťajúca predĺženie volebného obdobia. Táto výnimka je obsiahnutá v ústavnom zákone o bezpečnosti štátu, ktorý predstavuje realizáciu blanketových noriem Ústavy.⁶²

Ústavný zákon č. 227/2002 o bezpečnosti štátu v čase vojny, vojnového stavu, výnimočného stavu a núdzového stavu (predpokladá možnosť nevyhlásenia a tým aj nekonania)

⁵⁸ Ibidem.

⁵⁹ V prípade zrušenia výsledku volieb stále existuje možnosť pre ústavný súd postupovať v zmysle § 163 písm. c) t. j. „zrušiť rozhodnutie volebnej komisie a vyhlásiť za zvoleného toho, kto bol riadne zvolený“.

⁶⁰ Čl. 83 (3) Funkčné obdobie prezidenta Rumunska možno zákonom predĺžiť v prípade vojny alebo katastrofy.

⁶¹ K postaveniu prezidenta pozri aj GIBA, M. Vplyv priamej voľby na ústavné postavenie prezidenta republiky na Slovensku. In: *AUC Iuridica*. 2011, č. 4, s. 101–113.

⁶² Ide o čl. 51 ods. 2 a o čl. 102 ods. 3 Ústavy.

volieb do Národnej rady a volieb prezidenta v čase vojny alebo vojnového stavu, t. j. v čase krízových situácií spojených s napadnutím alebo možnosťou napadnutia Slovenskej republiky zo strany cudzej moci.⁶³ Dôsledkom využitia uvedenej možnosti by bolo predĺženie volebného obdobia, ktoré by sa následne skončilo až v deň zloženia sľubu novozvolených poslancov alebo prezidenta, ktorí by boli zvolení vo voľbách konaných po skončení vojny alebo vojnového stavu.⁶⁴

Obdobne ako v prípade rumunskej legislatívy aj slovenská legislatíva nehovorí o predĺžení mandátu v prípade vyhlásenia volieb za neplatné. V prípade možného anulovania prezidentských volieb je možné vysloviť úvahu, že by ústavný súd nemohol predĺžiť funkčné obdobie prezidenta vzhľadom na dikciu čl. 105 Ústavy ods. 1.⁶⁵

V prípade parlamentu je však situácie zložitejšia, nakoľko ústavný text neobsahuje analógickú formuláciu ako v prípade postavenia prezidenta. NR SR nie je ako taká zastupiteľná nakoľko je to jediný zákonodarný a ústavodarný orgán. Opäť existuje špecifická situácia a inštitút Parlamentnej rady zakotvanej v ústavnom zákone o bezpečnosti štátu, avšak jej fungovanie je prísne naviazané na existenciu vojny, vojnového stavu alebo výnimočného stavu. Parlamentná rada má obmedzené kompetencie a zodpovedá sa NR SR. Ústavný zákon o bezpečnosti štátu je však nutné vnímať ako špecifický nástroj, ktorý reguluje krízové situácie v štáte a preto je dôležitá existencia presných normatívnych ustanovení.

V nadväznosti na vyššie uvedeného je nutné uviesť, že z pohľadu ústavnoprávneho nie je normatívne zakotvené či existuje možnosť predĺženia funkčného obdobia NR SR bez aplikácie ústavného zákona o bezpečnosti štátu.⁶⁶

Akékoľvek predlžovanie mandátu je nutné vnímať mimoriadne opatrne pretože ústavný súd tým vchádza na špecifické teritórium. Je zrejmé, že snaha o predĺženie funkčného obdobia má zabrániť ústavnej kríze, avšak je nevyhnutné aby ústavný súd svoje prípadné rozhodnutie nielen právne, ale aj celospoločensky ustál. V opačnom prípade môže prepuknúť ústavná kríza v oveľa väčšej intenzite. Ako dôkaz môže slúžiť aj vývoj v Rumunsku kde rumunský prezident Iohannis napokon abdikoval deň pred hroziacim impeachmentom zo strany parlamentu dňa 10 februára 2025. Napriek rozhodnutiu ústavného súdu, že má zotrvať vo funkcii prezidenta opoziční poslanci hrozili impeachmentom z dôvodu,

⁶³ Pozri aj čl. 2 ods. 3 a čl. 3 ods. 3.

⁶⁴ OROSZ, L. – SVÁK, J. a kol. *Ústava Slovenskej republiky. Komentár. Zväzok I.* Bratislava: Wolters Kluwer, 2021, s. 409.

⁶⁵ Čl. 105 ods. 1 „Ak nie je prezident zvolený alebo ak sa funkcia prezidenta uvoľní a ešte nie je zvolený nový prezident, alebo ak bol zvolený nový prezident, ale ešte nezložil sľub, alebo ak prezident nemôže svoju funkciu vykonávať pre závažné dôvody, oprávnenia prezidenta podľa čl. 102 ods. 1 písm. a), b), c), n) a o) prechádzajú na vládu Slovenskej republiky. Vláda môže v tom čase poveriť svojho predsedu vykonávaním niektorých právomocí prezidenta. Na predsedu vlády prechádza v tom čase hlavné velenie ozbrojených síl. Oprávnenia prezidenta podľa čl. 102 ods. 1 písm. d), g), h), l), m), s) a t) prechádzajú v tom čase na predsedu Národnej rady Slovenskej republiky.“

⁶⁶ Situáciu kedy by Slovenská republika nemala fungujúcu NR SR je možné dať do komparácie s Rakúskom kde čl. 29 ods. 3 Ústavy zakotvuje: „Po rozpustení podľa odseku 2, ako aj po uplynutí obdobia, na ktoré bola národná rada zvolená, trvá legislatívne obdobie do dňa, kedy sa zide novozvolená národná rada.“ Obdobne ustanovenie je možné nájsť v Slovenskej ústave, ktorá zakotvuje v čl. 81: „Funkčné obdobie predchádzajúceho Národného zhromaždenia sa končí prvým zasadnutím nového Národného zhromaždenia, ktoré zvolá prezident republiky najneskôr do 20 dní po zvolení.“ alebo v prípade Talianska čl. 61 Ústavy „Kým nezačne rokovať nový parlament, tak pokračuje v rokovaní predchádzajúci.“ Tento aspekt je ešte možné zvýrazniť v kontexte právnej úpravy prvej Československej republiky. Vtedajší § 54 ods. 1 Ústavné listiny 1920 ustanovoval: „V dobé od rozpustění některé sněmovny neb od uplynutí jejího volebního období až do opětného sejití sněmoven, dále po dobu, po kterou zasedání jejich jest odročeno neb ukončeno, činí neodkladná opatření, i když by k nim jinak bylo třeba zákona, a koná dozor na moc vládní a výkonnou 24členný výbor, do něhož zvolí ze sebe 16 členů a tolikéž náhradníků sněmovna poslanecká a 8 členů a tolikéž náhradníků senát vždy na jeden rok. Náhradník se volí pro určitého člena.“

že jeho predĺžené funkčné obdobie je nezákonné, pretože ústava vyžaduje, aby prezident-ské obdobie bolo možné predĺžiť iba v prípade „vojny“ alebo „katastrofy“.

3.2 Konanie ústavného súdu *ex officio*

V prípade rumunského ústavného súdu boli kľúčové dve rozhodnutia. Zatiaľ čo prvé bolo iniciované neúspešnými kandidátmi a potvrdilo výsledok volieb tak druhé, z 6 decembra 2024 bolo vydané bez sťažnosti t. j. *ex officio*. Slovenský Ústavný súd nemá explicitnú právomoc rozhodovať vo volebných veciach *ex officio* pretože § 157 zákona o konaní pred ústavným súdom takúto možnosť nepripúšťa.⁶⁷

Ako už bolo uvedené vyššie tak v prípade Rumunska taktiež absentuje možnosť rozhodnúť *ex officio*, avšak rumunský ústavný súd si kompetenciu osvojil na základe širokého kompetenčného ustanovenia čl. 146 písm. f) podľa ktorého „ústavný súd zabezpečí dodržiavanie postupu pri voľbe prezidenta Rumunska a potvrdí výsledky hlasovania“.

V prípade slovenskej ústavno-právnej úpravy je v rámci komparácie identifikovať podobné znenie v čl. 129 ods. 2 kde sa uvádza „Ústavný súd rozhoduje o ústavnosti a zákonnosti volieb prezidenta Slovenskej republiky, volieb do Národnej rady Slovenskej republiky a volieb do Európskeho parlamentu.“

Slovenský ústavný súd rozhoduje vo volebných veciach iba na návrh a dôkazné bremeno znáša sťažovateľ, čo potvrdil aj ústavný súd v rozhodnutí PL. ÚS 5/03 „Ústavný súd už judikoval, že je to predovšetkým sťažovateľ, ktorý v konaní o zákonnosti volieb znáša dôkazné bremeno v tom zmysle, že musí nezákonnosť volieb nielen namietat, ale svoje tvrdenie aj doložiť exaktnými dôkazmi (pozri napr. PL. ÚS 17/94)“.

Podľa stanoviska Benátskej komisie vo všeobecnosti možno povedať, že rozhodnutie vo volebných veciach je viazané na podanie iného subjektu t. j. nie je priznaná kompetencia konať *ex officio*.⁶⁸ Benátska komisia vo svojej *Report on the cancellation of election results* z roku 2009 uviedla, že vo väčšine krajín sú súdne orgány zapojené do osvedčovania alebo rušenia výsledkov volieb len na základe sťažností alebo odvolaní.⁶⁹ Napríklad rakúsky ústavný súd a nemecký ústavný súd konajú vo volebných záležitostiach len na základe žiadosti.⁷⁰

Problematický aspekt rozhodovania *ex officio* v prípade volebných vecí je zrejmý na prvý pohľad nakoľko zdrojom moci je ľud a ten ju vykonáva prostredníctvom volených

⁶⁷ Ust. § 157 Procesná legitímácia na podanie návrhu na začatie konania.

- (1) Návrh na začatie konania podľa čl. 129 ods. 2 ústavy o ústavnosti a zákonnosti volieb prezidenta môžu podať:
 - a) kandidát na funkciu prezidenta, ktorý nebol zvolený, ak získal aspoň 5 % platných hlasov,
 - b) skupina najmenej 15-tich poslancov národnej rady, ktorá podala platný návrh na kandidáta na funkciu prezidenta,
 - c) generálny prokurátor,
 - d) petičný výbor zastupujúci skupinu občanov, ktorá podala platný návrh na kandidáta na funkciu prezidenta.
- (2) Návrh na začatie konania podľa čl. 129 ods. 2 ústavy o ústavnosti a zákonnosti volieb do národnej rady a do Európskeho parlamentu môže podať politická strana alebo politické hnutie alebo ich koalícia, ktoré podali platnú kandidátnu listinu podľa osobitných predpisov.

⁶⁸ *European Commission for Democracy through Law. Venice Commission*. 27. 1. 2025, s. 7–9. supra note 4.

⁶⁹ *Report on the cancellation of election results* adopted by the Council for Democratic Elections at its 31st meeting (Venice, 10 December 2009) and by the Venice Commission at its 81st plenary session (Venice, 11–12 December 2009), s. 7. Dostupné z: [https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD\(2009\)054-e](https://www.venice.coe.int/webforms/documents/?pdf=CDL-AD(2009)054-e).

⁷⁰ Ibidem.

zástupcov. V prípade priznania právomoci konania *ex officio* by mal ústavný súd významnú moc nad inými zložkami moci nakoľko by mohol anulovať voľby z vlastnej úvahy čím by v konečnom dôsledku dokázal znemožniť fungovanie konania volieb v pravidelných obdobiach, tak ako to predpokladá aj ústava. Rozhodnutie o anulovaní je imanentne späté aj s otázkou vykonávania mandátu do uskutočnenia nových volieb.

V neposlednom rade treba zdôrazniť, že konanie *ex officio* v sebe obsahuje nový aspekt rozhodovacej činnosti vo volebných veciach z pohľadu ústavného súdu. V súčasnosti legislatíva vyžaduje podanie návrhu od subjektu s aktívnou legitímáciou, avšak v prípade konania *ex officio* sa postavenie ústavného súdu posúva do inej roviny. Zatiaľ čo podľa súčasne platnej legislatívy musí dostať návrh na konane čiže vystupuje ako arbiter v spore, tak v prípade priznania kompetencie *ex officio* sa jeho úloha modifikuje nakoľko môže sám iniciovať konanie aj rozhodnúť. Postavenie ústavného súdu sa môže meniť aj v prípade otázky dôkazného bremena, nakoľko podľa súčasne platnej legislatívy je to práve na aktívne legitimovanom subjekte aby ustál dôkazné bremeno.⁷¹ V prípade konania *ex officio* je tento aspekt nahradený úvahou ústavného súdu aké dôkazy si zabezpečí pre svoje rozhodovanie. Bez striktného legislatívneho limitu sa môže pozícia ústavného súdu významne, dokonca až neúmerne posilniť.

3.3 Dôvody anulovania

V prípade Rumunska sa spomínali v princípe tri základné dôvody a to konkrétne:

- i. manipuláciu voličov a skresľovanie rovnakých príležitostí pre volebných konkurentov,
- ii. netransparentným využívaním digitálnych technológií a umelej inteligencie (AI) vo volebnej kampani v rozpore s volebnou legislatívou,
- iii. ako aj prostredníctvom financovania volebnej kampane z nedeklarovaných zdrojov.

Nad rámec vyššie uvedeného je potrebné uviesť, že kľúčový aspekt bol taktiež zasahovanie cudzieho štátu do volebného procesu. Hoci rozhodnutie explicitne nespomína takýto vonkajší vplyv, je založené na informáciách od rumunských spravodajských služieb vrátane zahraničnej spravodajskej služby a obsahuje odkaz na suverenitu Rumunska.⁷² Podľa medializovaných informácií odtajnené spravodajské správy odhalili značné zahraničné zasahovanie do predvolebnej kampane.⁷³

Slovenská republika nemá v doterajšej histórii skúsenosť, kedy by ústavný súd musel riešiť zahraničné zasahovanie do volebného procesu. V tejto súvislosti je potrebné zdôrazniť, že akékoľvek obdobné tvrdenie musí byť podložené dostatočnými a vierohodnými dôkazmi. V opačnom prípade by existuje hrozba, že „nepohodlný“ výsledok volieb môže byť pod tlakom vyhlásenia neplatnosti pre politické ambície jednotlivých aktérov podieľajúcich sa na voľbách.

⁷¹ § 158 zákona 314/2018 písm. d) stanovuje, že návrh na začatie konania musí obsahovať dôvody, pre ktoré napáda neústavnosť alebo nezákonnosť volieb s označením dôkazov.

⁷² European Commission for Democracy through Law. Venice Commission, s. 4, supra note 4.

⁷³ Ibidem.

3.4 Možnosť anulovania volieb⁷⁴

Ústavný súd v doterajšej praxi nevyužil oprávnenie anulovať, respektíve vyhlásiť neplatnosť volieb na celoštátnej úrovni.⁷⁵ Legislatíva túto možnosť pripúšťa a sám ústavný súd sa k tejto možnosti prihlásil vo svojej judikatúre keď skonštatoval: „*Na uplatnenie tohto oprávnenia ústavného súdu sa však vyžaduje hrubé alebo závažné porušenie, prípadne opätovné porušenie zákonov upravujúcich prípravu a priebeh volieb (porov. napr. PL. ÚS 17/94, PL. ÚS 19/94, PL. ÚS 50/99).*“⁷⁶

Taktiež definoval znaky, ktoré musia byť splnené aby prišlo k anulovaniu volieb to konkrétne: „*[...] vo všeobecnosti musia byť splnené tri predpoklady, aby bolo možné vyhovieť volebnej sťažnosti:*

1. *protizákonnosť, t. j. porušenie zákonov týkajúcich sa volieb,*
2. *vzťah medzi touto protizákonnosťou a neplatnosťou volieb alebo voľby kandidáta a*
3. *intenzita protizákonnosti, ktorá už spochybňuje výsledky volieb a ktorá odôvodnene vyvoláva pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledky sú prejavom skutočnej vôle voličov.*“⁷⁷

V prípade prvej podmienky je zrejmé, že je nevyhnutné definovať, ktoré zákony boli porušené, ale aj definovať závažnosť, respektíve intenzitu ich porušenia. Pri druhej podmienke je zrejmé, musí existovať *kauzálny nexus* medzi protizákonným alebo protiústavným konaním a predmetnými voľbami.

Pre účely tohto článku je nevyhnutné dôsledne analyzovať poslednú podmienku a to konkrétne aspekt či je volebný výsledok prejavom „vôle voličov“. Vôľa voličov sa musí realizovať nielen po formálnej stránke, t. j. správne vedenie volebných zoznamov, zabezpečenie priebehu hlasovania, ale aj po materiálnej stránke tak ako to definuje čl. 31 ústavy. Slobodná súťaž politických strán, respektíve ich predstaviteľov je garantovaná ústavou. Ide taktiež o pozitívny záväzok štátu zabezpečiť aby bola politická súťaž v zákonných a ústavných medziach.

Ústavný súd skonštatoval, že: „*Základným interpretačným pravidlom na zákony, ktoré bližšie upravujú výkon všetkých politických práv, je čl. 31 Ústavy, podľa ktorého zákonná úprava všetkých politických práv a slobôd a jej výklad a uplatňovanie musia umožňovať a ochraňovať slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Ustanovenie čl. 31*

⁷⁴ Anulovanie volieb sa nevyhýba ani iným krajinám v Európe. Ako príklad je možné uviesť Nemecko a voľby v Berlíne v roku 2021, ktoré anuloval Berlínsky ústavný súd. Pozri aj BUZIN, A. Y. Berlin Constitutional Court's Decision to Annul Regional and Local Election Results. *Electoral Politics* [online]. 2023, No. 1 (9). Dostupné z: https://electoralpolitics.org/en/articles/freshen-konstitutsionnogo-suda-goroda-berlin-ob-otmene-regionalnykh-i-mestnykh-vyborov/?utm_source=chatgpt.com. V Rakúsku Ústavný súd (Verfassungsgerichtshof) zrušil druhé kolo prezidentských volieb v roku 2016 z dôvodu procesných nezrovnalostí (konkrétne nesprávneho spracovania hlasov zaslaných poštou). Hoci neexistovali žiadne dôkazy o podvode, ktoré by mohli ovplyvniť výsledok, súd rozhodol, že aj možnosť vplyvu postačuje na odôvodnenie zrušenia. V prípade Islandu ide o nedávne rozhodnutie Islandského Najvyššieho súdu z roku 2010 kedy anuloval voľby do ústavodarného zhromaždenia. Najvyšší súd vo svojom rozhodnutí z 25. januára 2011 zistil, že voľby do Ústavodarného zhromaždenia, ktoré sa čiastočne konali s odkazom na pravidlá zákona o parlamentných voľbách, boli ovplyvnené viacerými chybami a výsledky volieb vyhlásil za neplatné.

⁷⁵ V prípade územnej samosprávy je možné uviesť príklad volieb starostu obce Ložín (okres Michalovce) v roku 2006, ktoré ÚS SR napokon vyhlásil za neplatné práve z dôvodu, že došlo k závažnému porušeniu pravidiel volebnej kampane. Pre podrobnosti pozri nález ÚS SR zo 6. februára 2008, sp. zn. PL. ÚS 18/97 alebo DOMIN, M. *Zákon č. 181/2014 Z. z. o volebnej kampani. Komentár*. Bratislava: Wolters Kluwer SR, 2019, s. 32.

⁷⁶ PL. ÚS 68/2014.

⁷⁷ Ibidem, bod. 99.

*Ústavy má priamu spojitost so všetkými politickými právami vyjadrenými v ústave a svojou povahou ovplyvňuje a predurčuje spôsob formovania politických síl v demokratickej spoločnosti.*⁷⁸

Ako uvádza Preuss tak obdobná situácia je aj v Českej republike, kde súd formuloval nasledujúce kritériá „(1.) nezákonnosť, tzn. porušenie niektorých ustanovení volebných volebných zákonů, (2.) existenci vztahu (souvislosti) mezi touto nezákonností a volebním výsledkem a (3.) zásadní intenzitu této nezákonnosti, která ve svých důsledcích musí přinejmenším výrazně volební výsledek zpochybňovat, tj. odůvodňovat závěr, že by volby dopadly odlišně, pokud by nedošlo ke zjištění nezákonnosti.“^{79, 80}

Rozhodnutie ústavného súdu o vyhlásení volieb za neplatné a nariadenie konaní nových volieb musí byť čo najpodrobnejšie vyargumentované, aby sa predišlo do najvyššej možnej miery podozreniu zo zneužitia daného inštitútu zo strany ústavného súdu. Pre zabránenie možného zneužitia tejto kompetencie je možné vysloviť názor, že je potrebné upraviť legislatívu, ktorá by nastavila jednotlivé kritériá pre rozhodnutie ústavného súdu v predmetnej veci. Inými slovami, rumunský ústavný súd si osvojil túto kompetenciu na základe extenzívneho výkladu článku ústavy, ktorý ho oprávňoval dohliadať na ústavnosť volieb. Ako už bolo vyššie uvedené, tak kompetenciu konať *ex officio* nemal priznanú právny normami, avšak si ju osvojil v záujme dodržiavania ústavy.

Z pohľadu ústavného práva prichádza k mimoriadne senzitivnej situácii kedy je moc ľudu vyjadrená prostredníctvom volieb pod hrozbou regulovania zo strany ústavného súdu. Na druhej strane je nevyhnutné podčiarknuť, že kompetencia chrániť ústavnosť a zákonnosť volieb bola ústavodarcom priznaná ústavnému súdu, a to z dôvodu, aby bol chránený demokratický charakter štátu vyjadrený prostredníctvom volieb, ktoré spĺňajú všetky atribúty. Je možné vysloviť myšlienku, že pravdepodobne najlepším riešením je úprava legislatívy pre presnejšie vymedzenie možnosti anulovania volieb zo strany ústavného súdu.⁸¹ Pripustenie príliš širokej kompetencie v prípade možnosti vyhlásenia volieb za neplatné, respektíve anulovania vyvolalo určité obavy aj zo strany Európskeho súdu pre ľudské práva ako ich indikoval v rozhodnutí *Mugemangango v. Belgium*.⁸²

Z pohľadu vyhlásenia volieb za neplatné je taktiež nevyhnutné upriamiť pozornosť na časový aspekt. Podľa súčasne platnej legislatívy má ústavný súd v zmysle § 162 zákona o Ústavnom súde o každom návrhu na začatie konania o ústavnosti a zákonnosti volieb, vrátane návrhu týkajúceho sa prezidentských volieb, rozhodnúť do 90 dní od doručenia návrhu, avšak zákon s nedodrzaním tejto lehoty výslovne nespája žiadnu sankciu.⁸³ Časový aspekt musí byť taktiež upravený zo strany zákonodarcu, pretože v opačnom prípade

⁷⁸ PL. ÚS 82/07 navštívené cez OROSZ, L. – SVÁK, J. a kol. *Ústava Slovenskej republiky. Komentár. Zväzok I.*, s. 431, supra note 64.

⁷⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 2. 4. 2019, sp. zn. I. ÚS 4178/18.

⁸⁰ PREUSS, O. *Lid versus (rumunský) Ústavní soud*, s. 2, supra note 32.

⁸¹ Obdobné stanovisko zastáva aj Benátska komisia: „Benátska komisia odporúča najmä posilnenie legislatívy týkajúcej sa prípadov čiastočného alebo úplného zrušenia výsledkov volieb a zdôrazňuje kľúčovú úlohu volebného sudcu v tomto smere, ako aj iných prostriedkov nápravy po volebných podvodoch alebo nesprávnych postupoch.“ *Report on election dispute resolution approved by the Council for Democratic Elections at its 68th meeting (online, 15 June 2020) and adopted by the Venice Commission at its 124th Plenary Session (online, 8–9 October 2020)*, bod 139.

⁸² Súd rozhodol, že voľná úvaha orgánu prijímajúceho rozhodnutia vo volebných záležitostiach nemôže byť nadmerná; musí byť dostatočne presne ohraničené ustanoveniami vnútroštátneho práva. *Mugemangango v. Belgium*, application no. 310/15, bod 109.

⁸³ K otázke časového aspektu rozhodovania pozri DOMIN, M. *Mal by ústavný súd zasahovať do výsledkov volieb aj po neprimerane dlhej dobe? Legalita vs. Právna istota*, s. 120–132.

sa neúmerne zvyšuje konflikt s princípmi právnej istoty a legality. Z pohľadu princípov právneho štátu je žiaduce, aby bolo rozhodovanie vo volebných veciach viazané striktnou časovou lehotou. V tejto súvislosti je možné poukázať na právne poriadky iných štátov, kedy niektoré neumožňujú vyhlásenie neplatnosti volieb po prevzatí volenej funkcie.⁸⁴

V ďalšej časti sa zameriame na otázku, či existuje potreba chrániť voľby pred vonkajším zasahovaním môže viesť k definovaniu nového aspektu volieb a najmä na vzťah s materiálным jadrom ústavy.

4. Existuje implicitný piaty aspekt volieb?

Materiálne jadro ústavy bolo v slovenských⁸⁵ ústavnoprávnych podmienkach potvrdené rozhodnutím PL. ÚS 21/2014,⁸⁶ v ktorom ústavný súd okrem iného uviedol, že „*Materiálne jadro ústavy demokratický a právny štát chráni.*“⁸⁷ Taktiež ústavný súd definoval, že nakoľko ide o implicitné materiálne jadro tak z povahy „*vyplýva nevyhnutnosť vyvodit materiálne jadro pomocou výkladu. Tento postup je náročnejší, lebo sa spája s pozvoľným identifikovaním tých ústavných noriem, ktoré náležia k implicitnému materiálnemu jadru.*“⁸⁸ Ústavný súd v predmetom náleze explicitne ustanovil, „*že princípy demokratického a právneho štátu [...] tvoria materiálne jadro Ústavy Slovenskej republiky a ako kľúčové (ústavné) konštitutívne hodnoty sú nedotknuteľné.*“⁸⁹ Ústavný súd v odkaze na svoju predchádzajúcu judikatúru definoval jednotlivé ústavné princípy, ktoré vo svojej doterajšej judikatúre zahrnul pod pojem „*princípy demokratického a právneho štátu.*“⁹⁰

Účelom ochrany, aká sa poskytuje ústave prostredníctvom jej implicitného materiálneho jadra, je ochrana základných princípov, na ktorých stojí a existuje moderný európsky štát.⁹¹

Medzi základné princípy právneho, demokratického štátu je možné označiť aj konanie slobodných volieb, ktoré spĺňajú nielen atribúty všeobecnosti, priamosti, rovnosti aj tajnosti, ale aj ich konanie bez ovplyvňovania zo zahraničia.⁹²

Cieľom volieb je získanie mandátu pre politika, respektíve politickú stranu aby naplňala a realizovala svoj program. Tento postulát však nie je absolútny a jeho limity sa prejavujú napr. povinnosťou zložením sľubu a to či už v prípade zvolených poslancov alebo prezidenta. Rozhodnutie rumunského súdu otvorilo novú kapitolu v súvislosti s garantovaním

⁸⁴ Medzi krajiny, ktoré nepripúšťajú zrušenie výsledkov po nástupe kandidáta do úradu sa zaraďuje napr., Bosna a Hercegovina, Fínsko, Lichtenštajnsko, Moldavsko, Holandsko alebo Portugalsko. To isté platí v Estónsku, Maďarsku, Rumunsku a Švajčiarsku, kde sa súdne spory musia uzavrieť pred nástupom do úradu. *Report on the Cancellation of Election Results adopted by the Council for Democratic Elections at its 31st meeting (Venice, 10 December 2009)*, bod. 75.

⁸⁵ Impulzom na širšiu diskusiu bol Nález Ústavného súdu Českej republiky sp. zn. Pl. 27/2009. Pozri aj OROSZ, L. Materiálne jadro slovenskej ústavy (môže ústavný súd preskúmavať súlad ústavných zákonov s ústavou?). In: DOMAŇSKÁ, A. (ed.). *Zagadnienia prawa konstytucyjnego: księga jubileuszowa dedykowana Profesorowi Krzysztofowi Skotnickiemu w siedemdziesiątą rocznicę urodzin*. T. 2. Łódź: Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, 2023, s. 523–537.

⁸⁶ PL. ÚS 21/2014.

⁸⁷ Ibidem, bod 63.

⁸⁸ Ibidem, bod 93.

⁸⁹ Ibidem, bod 95.

⁹⁰ Ústavný súd tam zaradil napr. princíp suverenity (zvrchovanosti) ľudu, respektíve princíp demokracie; princíp (demokratickej) legitimacy, princíp slobody, princíp rovnosti.

⁹¹ Ibidem.

⁹² V prípade nemožnosti zabezpečiť riadne konanie slobodných volieb je možné hovoriť o stave *ústavnej núdze*. K tomu pozri aj MOLEK, P. *Politická práva*. Praha: Wolters Kluwer, 2014, s. 523 an.

ústavnosti volieb. Slovenský ústavný text definuje v čl. 30 odsek 3 voľby ako všeobecné, priame, rovné a tajné.^{93, 94}

Tieto aspekty boli bezpochyby splnené aj v prípade predmetného prvého kola rumunských prezidentských volieb. Na tomto mieste je možné vysloviť úvahu, či neexistuje aj piaty element volieb, a to ich „suverenita a nezávislosť“ od vonkajšej moci. Tento koncept je možné odvodiť z materiálneho jadra ústavy v spojení s článkom 1 odsek 1 ústavy, ktorý definuje Slovenskú republiku ako zvrchovaný demokratický štát.

5. Suverenita volieb ako piaty znak volieb

Je imanentným znakom suverenity štátu zorganizovať voľby bez zasahovania vonkajších aktérov do ich priebehu. Na to, aby mohli byť voľby považované za slobodné, musia byť bez vonkajších vplyvov, v opačnom prípade je porušená suverenita štátu a ide o zasahovanie do jeho vnútorných vecí. Pozitívny záväzok štátu zabezpečiť realizovanie volieb v súlade s článkom 30 je imanentne spätý s povinnosťou zakotvenou v čl. 31. Nie je možné akceptovať reštriktívny výklad volieb a volebného práva zameraný primárne na priebeh volieb vo volebný deň a sčítanie hlasovacích lístkov. Naopak volebný deň predstavuje vyvrcholenie volebného procesu ako takého a preto je potrebné zabezpečiť ústavnosť a zákonnosť celého volebného procesu.

Cieľom volieb je vyjadrenie slobodného názoru voličov a je prejavom suverenity štátu zabezpečiť aby voliči mohli slobodne vyjadriť svoj politický názor. V tejto súvislosti je nutné uviesť, že zasahovanie do volieb je bezpochyby možné označiť za zasahovanie do suverenity štátu. V zmysle vyššie uvedeného je nutné rozšíriť atribút volieb o ich nezávislosť na vonkajšej moci.⁹⁵ Tento princíp je možné nájsť v materiálnom jadre ústavy nakoľko manipulovanie informáciami znemožňuje legitímnu volebnú súťaž tak ako je definovaná v čl. 31 a v konečnom dôsledku aj výkon samotného volebného práva podľa čl. 30.⁹⁶ Cieľom volieb je zistiť skutočnú vôľu hlasujúceho a tak, ako nie je možné akceptovať voľbu pod nátlakom alebo vydieraním, je nutné odmietnuť aj voľby, ktoré nespínajú ústavné kritéria.

Ako príklad je možné uviesť hypotetickú situáciu, kedy je poslanec NR SR vystavený vydieraniu, aby v tajnom hlasovaní hlasoval určitým spôsobom. V tejto situácii prichádza nielen k spáchaniu trestného činu vydierania podľa trestného zákona, ale aj k spochybneniu voľby ako takej ak napríklad hlasovanie dopadlo v pomere 76 ku 74. Tak ako nie je vyššie uvedený príklad ústavne akceptovaný, tak taktiež je nevyhnutné, aby pozitívny záväzok štátu zakotvený v čl. 31 „[...] umožňovať a ochraňovať slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti“ bol v praxi dodržaný.

⁹³ Pri voľbách do parlamentu ústavný text v čl. 74 explicitne ustanovuje, „že poslanci sú volení vo všeobecných, rovných, priamych voľbách s tajným hlasovaním podľa zásad pomerného zastúpenia“.

⁹⁴ Obdobnú formuláciu má aj Listina základných práv a slobôd v čl. 21.

(1) Občané majú právo podieľať sa na správe verejných vecí priamo alebo svobodnou voľbou svých zástupců.

(2) Volby se musí konat ve lhůtách nepřesahujících pravidelná volební období stanovená zákonem.

(3) Volební právo je všeobecné a rovné a vykonává se tajným hlasováním. Podmínky výkonu volebního práva stanoví zákon.

(4) Občané mají za rovných podmínek přístup k voleným a jiným veřejným funkcím.

⁹⁵ Cieľom článku je zasahovanie do volieb zo zahraničia ako ohrozenie slobodných volieb a suverenity štátu. Z tohto dôvodu sa článok nezameriava na analýzu vnútorného zasahovania, respektíve manipuláciu vnútornými aktérmi.

⁹⁶ Pre prepojenie čl. 31 na iné články ústavy pozri aj odlišné stanovisko Eduarda Báranya, k rozhodnutiu PL. ÚS 5/03.

Judikatúra ústavného súdu ohľadom čl. 31 v minulosti smerovala k rovnosti súťaže medzi jednotlivými subjektami ako napr. rovnosť prístupu k elektronickému médiu.⁹⁷

„Základným interpretačným pravidlom pre zákony, ktoré bližšie upravujú výkon politických práv, je čl. 31 ústavy. Podľa tohto ustanovenia zákonná úprava všetkých politických práv a slobôd a jej výklad a používanie musia umožňovať a ochraňovať slobodnú súťaž politických síl v demokratickej spoločnosti. Toto ustanovenie ústavy má priamu spojitosť so všetkými politickými právami vyjadrenými v ústave a svojou povahou ovplyvňuje formovanie politických síl v demokratickej spoločnosti. Slobodná súťaž politických síl nachádzajúca výraz predovšetkým vo voľbách je základným predpokladom fungovania demokratického štátu.“⁹⁸

V súčasnosti je potrebné uviesť, že slobodná politická súťaž musí byť v ústavnoprávnej rovine definovaná aj ako povinnosť zabezpečiť poskytovanie komplexných a pravdivých informácií. V tejto súvislosti je samozrejme nevyhnutné konať v princípoch testu proporcionality a predchádzajúcej judikatúry ústavného súdu. Inými slovami, nie každé „nepravdivé“ tvrdenie v politickej kampani má za cieľ spochybniť legitimitu a legalitu volieb.⁹⁹ V tomto prípade je nevyhnutné poukázať na intenzitu protizákonnosti, ktorá musí dosiahnuť tak silnú úroveň, že už spochybňuje výsledky volieb, a ktorá odôvodnene vyvoláva pochybnosť o tom, či voľby a ich výsledky sú prejavom skutočnej vôle voličov.¹⁰⁰ Samotné poskytnutie nepravdivej informácie voličom samo o sebe nesmie viesť k neplatnosti volieb ako takých.¹⁰¹

Zasahovanie do volebného procesu zo zahraničia môže mať rôzne podoby, ako napr. nezákonné financovanie jedného z aktérov volebného procesu,^{102, 103} šírenie nepravdivých, respektíve falošných správ s cieľom manipulácie verejnej mienky, alebo ovplyvňovanie verejných činiteľov zodpovedných za voľby.¹⁰⁴

Obavu z ovplyvňovania voličov prostredníctvom skreslených informácií riešil aj Európskeho súdu pre ľudské práva v prípade *Animal Defenders International v the United Kingdom*,¹⁰⁵ kde uviedol: „Súd je preto povinný vyvážiť na jednej strane právo sťažujúcej sa

⁹⁷ Pozri aj rozhodnutie Ústavného súdu sp. zn. PL. ÚS 35/03.

⁹⁸ PL. ÚS 51/2018.

⁹⁹ Ak ide o nezrovnalosti menšieho alebo len formálneho charakteru, môže zrušenie volebného výsledku zasiahnuť do práva na slobodné voľby v článku 3 Protokolu č. 1 EDLP, *Riza a iní proti Bulharsku*, č. 48555/10 a 48377/10, 13. 10. 2015. Body 174–176. Navštívené cez *European Commission for Democracy through Law, Venice Commission*, 27. 1. 2025, s. 1, supra note 4.

¹⁰⁰ Porovnaj s PL. ÚS 68/2014 bod. 99.

¹⁰¹ Obdobné stanovisko zaujal aj ESLP v prípade *Sarukhanyan v. Arménsko* kde zdôvodnil, že nepravdivé vyhlásenie sťažovateľa (pokiaľ ide o technické aspekty jeho majetkového stavu) by malo pre voličov pravdepodobne „menší význam“.

¹⁰² Benátska komisia požaduje, aby prostriedky na kampaň a ich podrobnosti boli uvedené na osobitne vedených účtoch. V prípade výrazných odchýlok od normy alebo pri prekročení zákonom stanovených výdavkových stropov musia byť voľby anulované. *Code of Good Practice in electoral matters. Guidelines, explanatory report and interpretative declarations*. Venice Commission Council of Europe Strasbourg, s. 41. Dostupné z: https://www.venice.coe.int/Images/Site%20IMAGES/Publications/Code_conduite_PREMS%20026115%20GBR.pdf.

¹⁰³ Pre diskusiu k regulovaniu volebných kampaní pozri aj ŘÍHA, M. Právo křičet: K oprávnění státu zasahovat do volební soutěže v judikatuře soudů, *Právník*. 2016, roč. 155, č. 10, s. 885–894.

¹⁰⁴ Pri podrobnejšej úvahe kde je deliaca čiara medzi zasahovaním do volieb zo zahraničia a iba vyjadrenie určitého názoru je nevyhnutné pristupovať jednotlivo a v súlade s princípom proporcionality. Samotné vyjadrenie podpory kandidátovi nie je možné označiť ako zasahovanie do suverenity volieb, avšak skryté financovanie je možné bezpochyby označiť za narušenie. Obdobne je možné postaviť aj k vytváraniu cieľených falošných správ. V tejto situácii je však nutné každú jednu situáciu vyhodnotiť jednotlivo a vo vzájomnej súvislosti.

¹⁰⁵ *Animal Defenders International v the United Kingdom* (App. No. 48876/08).

*mimovládnej organizácie šíriť informácie a myšlienky všeobecného záujmu, ktoré má verejnosť právo dostávať, a na druhej strane vôľu úradov chrániť demokratickú diskusiu a proces pred narušením mocnými finančnými skupinami s výhodným prístupom k vplyvným médiám. Súd uznáva, že takéto skupiny by mohli získať konkurenčné výhody v oblasti platennej reklamy, a tým obmedziť slobodnú a pluralitnú diskusiu, ktorej konečným garantom zostáva štát.*¹⁰⁶

V tejto súvislosti je zjavné, že existuje pozitívny záväzok štátu zabezpečiť rovnováhu medzi jednotlivými názormi, a to v záujme, aby mali občania právo rozhodnúť sa na základe poskytnutých informácií. Pozitívny záväzok štátu zabezpečiť slobodné voľby, t. j. v tomto kontexte bez cudzieho zasahovania, je taktiež zakotvené v článku 3 protokolu č. 1, Európskeho dohovoru o ľudských právach¹⁰⁷ a je „rozhodujúce pre vytvorenie a udržanie základov efektívnej a zmysluplnej demokracie riadenej právnym štátom“.¹⁰⁸

Ovplyvňovanie volieb nie je predmetom diskusie len v Európe,¹⁰⁹ ale aj napr. v USA, kde sa dajú základy legislatívy proti zahraničnému zasahovaniu do volieb nájsť už v roku 1938.¹¹⁰ Táto otázka však neprestáva byť v USA aktuálna, keďže prednedávnom bola predstavená legislatívna iniciatíva „The Secure Elections Act 2023“.¹¹¹ Predmetná navrhovaná právna norma explicitne ustanovuje, že je potrebné, aby voľby boli „bezpečné“, a je nevyhnutné chrániť voľby pred potenciálnym „zasahovaním“.¹¹²

Zasahovanie do volieb musí dosiahnuť vysokú mieru intenzity a musí existovať *kauzálny nexus* medzi zasahovaním a výsledkom.¹¹³ V nadväznosti na vyššie uvedené je

¹⁰⁶ Ibidem, bod 112, navštívené cez Third-Party Intervention by European Information Society Institute. Dostupné z: <https://husovec.eu/wp-content/uploads/2023/03/ECTHR-Ben-Bradshaw.pdf>.

¹⁰⁷ K histórii negociácie predmetného článku 3 pozri aj ROBLED, A. R. The construction of the right to free elections by the European Court of Human Rights. *Cambridge International Law Journal*. 2018, Vol. 7, No. 2, s. 225–240.

¹⁰⁸ *Orlovskaya Iskra v Russia* App no 42911/08 (ECTHR, 21 February 2017) bod. 110.

¹⁰⁹ Z obavy pred zahraničným ovplyvňovaním volieb sa napr. Grónsko rozhodlo novelizovať volebnú legislatívu v skrátenom legislatívnom konaní.

¹¹⁰ Ide o tri federálne zákony a to konkrétne the Foreign Agents Registration Act, the Federal Election Campaign Act and the Bipartisan Campaign Reform Act. Všetky sú konsolidované v the United States Code. Zákon explicitne zakazuje cudzím štátnym príslušníkom (okrem osôb s trvalým pobytom) prispievať alebo darovať na voľby. Toto obmedzenie bolo predmetom súdneho konania pred District of Columbia (federálny súd) vo veci *Bluman v. FEC*. V tomto prípade boli žalobcami Benjamin Bluman a Asenath Steiman cudzinci, ktorí žili a pracovali v USA na dočasné víza. Chceli darovať peniaze kandidátom vo voľbách a napadli ústavnosť zákona, ktorý im predmetné konanie zakazuje. Súd citoval dlhú históriu judikatúry Najvyššieho súdu, že zahraniční občania môžu byť vylúčení z určitých aktivít, ktoré sú neoddeliteľnou súčasťou demokratickej samosprávy v Spojených štátoch. V stanovisku bolo uvedených niekoľko príkladov aktivít, z ktorých môžu byť zahraniční občania vylúčení: hlasovanie, pôsobenie ako porotcovia, práca ako policajní alebo probační úradníci a vyučovanie na verejných školách. Pozri napr. *Cabell v. Chavez-Salido*, 454 U.S. 432 (1982); *Ambach v. Norwick*, 441 U.S. 68 (1979); *Foley v. Connelie*, 435 U.S. 291 (1978). „Podľa týchto precedensov federálny zákon, o ktorý ide v tomto prípade, ľahko prechádza ústavnou kontrolou,“ uviedol súd. Rozsudok potvrdil aj Najvyšší súd USA. Pozri aj MARKENSON, A. What's at Stake?: *Bluman v. Federal Election Commission and the Incompatibility of the Stake-Based Immigration Plenary Power and Freedom of Speech*. *Northwestern University Law Review*. 2015, Vol. 109, No. 1, s. 209 alebo dostupné z: <https://www.fec.gov/legal-resources/court-cases/bluman-v-fec/>.

¹¹¹ Legislatíva nie je schválená t. j. ani platná a účinná.

¹¹² (1) Slobodné, spravodlivé a bezpečné voľby sú nevyhnutné pre prosperitu demokracie v Spojených štátoch a na celom svete. (2) Právo voliť je kľúčovým aspektom amerického občianstva a musí byť chránené pred akýmkoľvek potenciálnym zasahovaním, zneužívaním a podvodom. (1) Free, fair, and secure elections are necessary to the prosperity of democracy in the United States and around the world. (2) The right to vote is a crucial aspect of American citizenship and must be protected from any potential interference, abuse, and fraud. Dostupné z: <https://www.congress.gov/bills/118th-congress/house-bill/154/text>.

¹¹³ Pozri aj SHATTOCK, E. Electoral Dysfunction: Romania's Election Annulment, Disinformation, and ECHR Positive Obligations to Combat Election Irregularities. *EJIL Talk* [online]. 6. 1. 2025. Dostupné z: <https://www.ejiltalk.org/electoral-dysfunction-romania-s-election-annulment-disinformation-and-echr-positive-obligations-to-combat-election-irregularities/>.

potrebné uviesť, že ústavnoprávne otázky legitimacy a legality volieb budú v dohľadnej dobe s vysokou pravdepodobnosťou naďalej pribúdať. Ako príklad je možné uviesť konanie *Ben Bradshaw and others v United Kingdom*,¹¹⁴ ktoré je v súčasnosti prejednávané pred Európskym súdom pre ľudské práva.¹¹⁵ Merito sporu je sťažnosť poslancov britského parlamentu voči vláde Spojeného kráľovstva vyšetriť obvinenia zo zasahovania do volebného systému Spojeného kráľovstva alebo mať zavedený legislatívny a politický rámec, ktorý identifikuje a chráni pred zasahovaním do volebného systému Spojeného kráľovstva. Poslanci žiadajú aby súd potvrdil, že Spojené kráľovstvo porušuje pozitívne záväzky podľa článku 3 protokolu 1 Európskeho dohovoru o ľudských právach, ktorý zabezpečuje právo na slobodné a spravodlivé voľby.¹¹⁶

V nadväznosti na vyššie uvedené je síce možné vysloviť úvahu, že za určitých okolností by mohol aj slovenský ústavný súd konať *ex officio* a anulovať výsledok volieb, avšak táto hypotéza musí byť vyslovená s veľkým otáznikom.¹¹⁷ Ústavný súd doteraz neindikoval v žiadnom rozhodnutí tendenciu extenzívneho výkladu čl. 124 ústavy prostredníctvom, ktorého by si osvojil kompetenciu rozhodnúť *ex officio*. Z tohto titulu nie je pravdepodobné, že by sa touto cestou vybral, avšak nie je to možné úplne vylúčiť, a to aj v kontexte rozhodnutia PL 8/2022, v ktorom uviedol: „Výhrada ústavného súdu spočíva v tom, že jeho osobitné postavenie ako nezávislého ochrancu ústavnosti podľa čl. 124 ústavy by mohlo generovať ochranu materiálneho jadra ústavy v prípade extrémneho zásahu doň. Za takýto zásah možno považovať narušenie materiálneho jadra ústavy s intenzitou meniacou charakter Slovenskej republiky ako demokratického a právneho štátu (porovnaj PL. ÚS 21/2014, body 63 a 64 alebo PL. ÚS 7/2021, bod 114). Článok 2 ods. 2 ústavy, obmedzujúci štátny orgán pri jeho konaní ústavným základom, ústavnými medzami a zákonným rozsahom a spôsobom, by mal v takom kritickom momente pre ústavný súd iné dimenzie, než pre ostatné orgány aplikácie práva. „Ústavným základom“ je v tomto zmysle ustanovenie čl. 124 ústavy, ktoré primárne kreuje postavenie a právomoc ústavného súdu. „Ústavnou medzou“ je pre ústavný súd v popísanom prípade povinnosť zabrániť prekročeniu medzí ústavného základu, teda „vyliatiu sa z brehov“ demokratického a právneho štátu.“¹¹⁸

Záver

Rozhodnutie rumunského ústavného súdu anulovať prvé kolo prezidentských volieb otvára viaceré ústavnoprávne otázky, ktorým bude čeliť s vysokou pravdepodobnosťou

¹¹⁴ *Ben Bradshaw and Others against the United Kingdom* (Application no. 15653/22). Rozhodnutie bolo vydané 22 júla 2025. Súd sťažnosť zamietol, avšak skonštatoval, že štáty musia vykonávať aktívne opatrenia keď čelia dôkazom o ohrození ich demokratických procesov, a majú značnú voľnosť pri výbere spôsobu, akým sa takýmto hrozbám postaví.

¹¹⁵ V rámci tohto konania bolo bola predložená Third-Party Intervention by European Information Society Institute, Dostupné z: <https://husovec.eu/wp-content/uploads/2023/03/ECTHR-Ben-Bradshaw.pdf>.

¹¹⁶ Pozri aj <https://www.leighday.co.uk/news/news/2023-news/mps-landmark-legal-action-against-uk-government-over-russian-interference-proceeds-in-european-court-of-human-rights/>.

¹¹⁷ Ak je cieľom ochrana ústavnosti je možné citovať názor profesora Orosza, ktorý sa vyjadril pri otázke materiálneho jadra ústavy „Ústavný súd môže a musí vystúpiť na ochranu Ústavy a to nielen v prípade, ak k tomu nemá výslovne zverenú rozhodovaciu právomoc, ale aj vtedy, keď mu jej výkon ústavodarný orgán explicitne zakázal.“ OROSZ, L. Justičná novela Ústavy Slovenskej republiky (solídne zábery – rozpačité závery). In: OROSZ, L. – GRABOWSKA, S. – MAJERČÁK, T. (ed.). *Úvahy o zmenách v ústavnej úprave súdnej moci a ich dopady na rozhodovaciu činnosť Ústavného súdu Slovenskej republiky – IX. ústavné dni*. Košice: UPJŠ, 2021, s. 79–97.

¹¹⁸ PL. ÚS 8/2022. Pozri aj PL 21/2014 body 85–89.

v budúcnosti aj Slovenská republika. Cieľom príspevku bola nielen analýza predmetného rozsudku zo 6 decembra 2024, ale najmä ústavnoprávna úvaha, či by bolo možné čakať obdobné rozhodnutie aj v podmienkach Slovenskej republiky. Judikatúra ústavného súdu vo volebných veciach sa zameriavala najmä na voľby do územnej samosprávy, avšak definovala aj základné princípy a podmienky pre možné vyhlásenie volieb za neplatné a nariadenie ich opakovania.

Anulovanie výsledku volieb je mimoriadne senzitívnou ústavnoprávnou otázkou, nakoľko na seba narážajú princípy suverenity ľudu a právo zvoliť si svojich zástupcov v pravidelných intervaloch stanovených ústavným textom. Ústavný súd možným anulovaním volieb vstupuje do špecifickej oblasti, nakoľko jeho rozhodnutie definuje a kreje nový právny stav.

Nároky kladené na odôvodnenie akéhokoľvek rozhodnutia o vyhlásení neplatnosti volieb konaných na celoštátnej úrovni musia byť čo najvyššie možné. Iba v takom scenári je možné vyhnúť sa ústavnoprávnej kríze kedy vôľa ľudu, ktorý je zdrojom moci v zmysle čl. 2 ústavy, nebude priamo rešpektovaná pre konflikt s materiálnym jadrom ústavy. Organizovanie volieb predstavuje pozitívny záväzok štátu a príslušné orgány musia zabezpečiť, aby výsledkom volieb bolo reflektovanie slobodnej vôle voličov. Cieľom článku bolo tak tiež zdefinovať nový aspekt volieb, ich suverenitu, a to prostredníctvom povinnosti štátu zabezpečiť slobodnú súťaž politických síl. Otázka zasahovania cudzích subjektov, a to či už štátnych, alebo neštátnych, bude v budúcnosti aktuálnejšia, a to najmä v kontexte rozvoja umelej inteligencie a rozširujúcej sa skupiny voličov čerpajúcich informácie z online zdrojov.¹¹⁹

¹¹⁹ V roku 2022 dostávalo správy zo sociálnych médií 56 % Španielov, 71 % Grékov, 47 % Talianov a 55 % Poliakov. Čísla sú ešte vyššie, ak vezmeme do úvahy, že celkovo získavajú správy z online zdrojov (79 %, 90 %, 75 % a 80 %). *Digital News Report 2022*. V prípade USA napr. väčšina dospelých v USA (86 %) tvrdí, že aspoň niekedy dostáva správy zo smartfónu, počítača alebo tabletu, vrátane 57 %, ktorí tvrdia, že tak často. Tieto čísla sú takmer totožné s podielom, ktorý dostal správy z digitálnych zariadení v roku 2023. Dostupné z: <https://www.pewresearch.org/journalism/fact-sheet/news-platform-fact-sheet/>.

Romanian Precedent: Constitutional Aspects of Annuling Election Results in the Slovak Republic and the Sovereignty of Election

Peter Matuška (<https://orcid.org/0009-0005-1742-0962>)

Abstract: The decision of the Romanian Constitutional Court to annul the first round of the presidential elections has caused a strong uproar not only among politicians but also within the professional legal community. The aim of the article is to analyze this decisions in the context of the conditions of Slovak constitutional law. In the first part, the article focuses on the key aspects of the decision of the Romanian Constitutional Court. In the second part, it analyzes the case law of the Slovak Constitutional Court and argues whether a similar decision could be rendered in Slovakia. In the last part, it points to the relevant case law of the European Court of Human Rights (ECHR) and defines the new concept of the “sovereignty of elections”, which has its roots in the material core of the Constitution.

Keywords: Romanian elections, annulment, constitutional court, sovereignty, material core, sovereignty of election